

Дело C-364/19**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

7 май 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunalul Galați (Румъния)

Дата на акта за преюдициално запитване:

27 февруари 2019 г.

**Ищци в първоинстанционното производство и въззивници в
производството по обжалване:**

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

**Ответници в първоинстанционното производство и въззиваеми в
производството по обжалване:**

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Предмет на главното производство

Въззивни жалби, подадени от ищите в първоинстанционното производство и въззивници в производството по обжалване XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB

и ЕС и от ответниците в първоинстанционното производство и въззиваеми в производството по обжалване S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. и Credit Europe Bank NV срещу решението на Judecătoria Galați (Първоинстанционен съд Галац, Румъния), с което е отчасти уважен предявеният от ищците иск за установяване на неравноправния характер на някои клаузи от договор за кредит, сключен с въззиваемия S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Предмет на преюдициалното запитване

Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 2 и член 4, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори.

Преюдициални въпроси

1) Трябва ли член 1, параграф 2 и член 4, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО съобразно тяхното тълкуване в решение C-186/16, Andrić и др. да се тълкуват в смисъл, че при наличието на клауза относно валутния риск, която възпроизвежда национална разпоредба, националният съд е длъжен да разгледа с предимство релевантността на забраната по член 1, параграф 2 от Директивата или спазването от страна на продавача или доставчика на задължението за предоставяне на информация, уредено в член 4, параграф 2 от Директивата, без да извършва предварителна преценка на разпоредбите по член 1, параграф 2?

2) Трябва ли член 1, параграф 2 и член 4, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО да се тълкуват в смисъл, че при неспазване на задължението за информиране на потребителя преди сключването на договора за кредит продавачът или доставчикът може да се позове на разпоредбите по член 1, параграф 2 от Директивата, за да не се подлага на преценка дали договорна клауза относно валутния риск, която възпроизвежда разпоредба от националното право, има неравноправен характер?

Разпоредби от правото на Съюза и съдебна практика, на които се прави позоваване

Член 1, параграф 2 и член 4, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори

Решения на Съда на Европейския съюз по дела C-92/11, RWE Vertrieb, т. 25; C-34/13, Kušionová, т. 76 и 78; C-280/13, Barclays Bank SA; C-119/17, Lupean и Lupean; C-51/17, OTP Bank и OTP Faktoring, е C-186/16, Andrić и др., т. 27—31

Разпоредби от националното право, на които е направено позоваване

Член 1578 от Codul civil (1864) (Граждански кодекс от 1864 г.) в редакцията, която е в сила към датата на сключване на договора за кредит — 8 ноември 2007 г. — предвижда, че „(...) Задължението по договор за паричен заем е само за същата по размер сума, посочена в договора. Ако преди падежа стойността на валутите се увеличи или намали, длъжникът трябва да върне взетата назаем сума, като е длъжен да я върне във валутата, която е в обращение към момента на плащането“.

Кратко описание на фактите и на главното производство

- 1 С договор за отпускане на кредит и за предоставяне на обезпечение от 8 ноември 2007 г. ответникът Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA Bucurest отпуска на ищите XU, YV, ZW и AU и на NL за срок от 30 години ипотечен кредит в размер на 124 700 CHF (швейцарски франка) за закупуване на жилище. На 6 април 2014 г. NL е починал, като негови наследници са ищите ZW (преживял съпруг), BZ, CA, DB и EC (деца).
- 2 Съгласно плана за погасяване на заема месечната вноска за периода от 3 декември 2007 г. до 2 май 2008 г. е била 0 CHF, за периода от 2 юни 2008 г. до 1 ноември 2011 г. е варирила между 436,45 CHF и 498,8 CHF, а за периода от 2 ноември 2011 г. до 2 ноември 2037 г. е била установена в размер между 680,63 CHF и 683,5 CHF.
- 3 На 31 март 2009 г. ответникът Credit Europe Ipotecar IFN SA цедира вземането по договора за кредит на ответника Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Както в първоначалния договор, така и в допълнителното споразумение към него от 3 октомври 2011 г. относно предоговарянето на кредита се предвижда, че евентуалните разлики в обменния курс ще бъдат за сметка на кредитополучателите.
- 5 Стойността на кредита, която към датата на сключването на договора е възлизала на 124 700 CHF, се е равнявала на 256 221,09 RON (румънски лей). На 16 март 2015 г., когато е сезиран Judecătoria Galați (Първоинстанционен съд Галац), стойността на кредита е била 522 991,8 RON, като последица от повишаването на обменния курс на швейцарския франк с 204,12 %.
- 6 С иск, предявен срещу ответника, Credit Europe Ipotecar IFN SA на 16 март 2015 г. пред Judecătoria Galați (Първоинстанционен съд Галац) и изменен на 8 октомври 2015 г., ищите XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB и EC молят съда да постанови решение, в което по-специално се установява неравноправният характер и като последица от това абсолютната нищожност на клаузата относно поемането на валутния риск от ищите и като последица от това

искат обменният курс CHF—RON да се определи на стойността към датата на сключване на договора, като им бъдат върнати платените в повече суми.

- 7 Ишците твърдят, че не са били информирани от ответника относно риска, свързан с повишаването на обменния курс на валутата CHF, събитие, което е било предвидимо за банката с оглед на нейния финансов опит, както и че този пропуск представлява нарушение на задължението за предоставяне на консултация, а също и че те се обвързали с договора, като имали неправилна и нереалистична представа относно обхвата на поетите права и задължения. Позовават се на обстоятелството, че отговорният за кредитите служител (който е в служебно правоотношение с банката) ги подтикнал да сключат кредит в CHF, като изтъкнал довода, че бил най-изгодният на банковия пазар и не бил свързан с опасности, тъй като швейцарският франк бил най-стабилната валута на валутния пазар. Освен това ишците посочили, че помолили отговорния за заемите служител отпуснатата като кредит сума да бъде изчислена в национална валута (RON) и в евро, но той ги уведомил, че сключват договора за кредит само в швейцарски франкове. Тъй като ишците не работели в банковия сектор и не разполагали с необходимите познания относно валутния пазар, те счели, че са убедени да сключат такъв тип договор, като служителят им обяснил, че това бил неговият сектор и те трябвало да имат доверие в него и в банковия институт.
- 8 Освен това ишците поискали да се установят неравноправният характер на клаузите относно обменния курс и начинът на изчисляването на лихвите.
- 9 Ответниците Credit Europe Ipotecar IFN SA и Credit Europe Bank NV повдигнали възражение за недопустимост на иска в частта относно установяването на неравноправния характер и като последица от това в частта относно абсолютната нищожност на клаузата относно носенето на валутния риск, както и на определянето на обменния курс CHF—RON на стойността към датата на сключване на договора, тъй като румънското законодателство не предвижда възможността съдебният орган да включва допълнителна клауза в договора от страна и Директива 93/13/CE не се прилагала. За тази цел твърдят, че не се поставя въпросът за твърдяната договорна неравнопоставеност, тъй като правилото за паричния номинализъм е установено от националния законодател (член 1578 от Гражданския кодекс), а не от кредитния институт. Освен това информацията относно общия валутен риск е обстоятелство, което всеки средностатистически потребител може да възприеме. Те освен това посочили, че не съществувало никакво договорно или законоустановено задължение за оператора да предоставя информация относно наличието на валутен риск или за равнището на повишаване на стойността или обезценяването на дадена валута и че поради това не може да се приеме, че финансовият институт е недобросъвестен, доколкото той не е могъл да знае със сигурност развитието на валутата CHF. За твърдяното поведение на финансовите институти, които ишците считат за виновни, не се предвижда

санкция в нито един от действащите към момента на отпускане на кредита законодателни актове, нито в понастоящем действащ законодателен акт.

- 10 С решение от 30 януари 2018 г. Judecătoria Galați (Първоинстанционен съд Галац) частично уважава иска, но отхвърля като неоснователно по-специално искането да се установи неравноправният характер и като последица от това абсолютната нищожност на клаузата, че ишците носят валутния риск.
- 11 На първо място, посоченият съд разглежда в мотивите валутния риск, определен в Norma Băncii Naționale a României n. 17/2003 (Наредба на Националната банка на Румъния № 17/2003) като риск от загуба или от пропускане на очаквани ползи поради промените в обменния курс. Тъй като в договора се предвижда, че валутният риск се носи от ишците, съдът постановява, че от исковата молба е видно, че ишците сключили договора в CHF, тъй като тази валута била най-изгодна за тях, въпреки че могли да изберат на финансовия пазар кредит в румънски леи или в друга валута, различна от CHF. Независимо че ишците твърдят, че въпросната клауза относно валутния риск им е била наложена, без да са имали възможност да повлияят върху нейното естество, Judecătoria Galați (Първоинстанционен съд Галац) приема, че обстоятелството, че те са сключили договор за кредит за срок от 30 години в чуждестранна валута, представлява поемане на риска от промени в курса на тази валута. Освен това съдът приема, че клаузите на договора, с които се установява задължението за кредитополучателя да погасява кредитните вноски CHF не водят до значителна неравнопоставеност в правата и задълженията на страните, тъй като те не са сключени само в полза на кредитния институт, както и че не може да се установи недобросъвестност на финансовия институт, тъй като не е видно той да е наложил на ишците договорения финансов продукт.
- 12 На второ място, що се отнася до задължението на икономическия оператор да предостави пълна, вярна и точна информация, което предполага и задължението договорните клаузи да са съставени по ясен и недвусмислен начин, така че да не са необходими специални познания, за да бъдат разбрани, съдът в първоинстанционното производство приема, че от начина, по който са съставени договорните клаузи относно валутния риск, следва, че в момента на сключване на договора ответниците са посочили, че кредитът щял да се погасява в швейцарски франкове. От качеството на търговец на кредитодателя не може да се изведе презумпцията, че му е била известна или че е можел да предвиди промяната в обменния курс на CHF. Освен това първоинстанционният съд цитира решение на Съда от 4 март 2004 г., Sofinoga (C-264/02), относно ограниченията, които представляват условията за добро функциониране на пазара. Така кредитният институт не е длъжен да предоставя финансови консултации на физическите лица, а само да представи своето предложение за кредит. В заключение първоинстанционният съд приема, че ишците са били информирани относно направеното предложение, което са счели за изгодно.

- 13 На 7 март 2018 г. и съответно на 15 март 2018 г. както ищците, така и ответниците подават въззивни жалби срещу решението на първоинстанционния съд.
- 14 Ищците в първоинстанционното производство и въззивници в производството по обжалване искат да се измени решението на първоинстанционния съд, като се установи неравноправният характер на договорните клаузи относно валутния риск, обменният курс се определи на стойност към момента на сключване на договор и се постанови връщането на сумите, които представляват разликата между обменния курс към момента на сключване на договора и обменния курс към момента на погасяване на всяка вноска.
- 15 Ответниците в първоинстанционното производство и въззиваеми в производството по обжалване отново изтъкват изложените в първоинстанционното производство доводи в своя защита и твърдят, че валутният риск изрично се носи от потребителя, още повече че той не е могъл да бъде предвиден от продавача или доставчика, а зависи от външни обстоятелства, които са извън неговата сфера на контрол. Освен това, информацията е изложена точно и не е налице никаква съществена неравнопоставеност. Отново се прави позоваване на принципа на паричния номинализъм и на обстоятелството, че от гледна точка на неравноправния характер тази договорна клауза не подлежи на преценка от страна на съда.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 16 Производството по преюдициално запитване е започнато от Tribunalul Galați (Окръжен съд Галац).
- 17 Запитващата юрисдикция цитира точка 25 от решение на Съда RWE Vertrieb (C-92/11), точки 76 и 78 от решение на Съда Kušionová (C-34/13) и точки 27—31 от решение на Съда Andrić и др. (C-186/16), в които се посочва, че клаузи, които възпроизвеждат задължителни законови или подзаконови разпоредби, са изключени от обхвата на Директива 93/13 съгласно член 1, параграф 2 от нея.
- 18 Що се отнася до първия преюдициален въпрос, Tribunalul Galați (Окръжен съд Галац) иска да се установи дали първоинстанционният съд трябва да разгледа с предимство дали продавачът или доставчикът е спазил задължението да предостави предварителна информация на потребителя или наличието в договора за кредит на договорна клауза с неравноправен характер не подлежи на преценка.
- 19 За тази цел запитващата юрисдикция отбелязва, че след произнасянето на решението на Съда по дело C-186/16, Andrić и др., в преобладаващата част от националната съдебна практика се приема, че в момента, в който се изтъкне неравноправният характер на някои договорни клаузи относно

валутния риск, съдът трябва с предимство да прецени дали оспорваните договорни разпоредби възпроизвеждат само разпоредба на вътрешното право (установеният в Гражданския кодекс принцип на паричния номинализъм) и дали е релевантно изключването на договорната клауза от преценката на неравноправния характер по силата на член 1, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО. На практика съдебните органи не отдали предпочитание на преценката на преддоговорното поведение на продавача или доставчика от гледна точка на изпълнението на неговото задължение предварително да информира потребителя — действие, което предшества сключването на договора за кредит, а на релевантността на посоченото изключение.

- 20 Що се отнася до втория преюдициален въпрос, Tribunalul Galați (Окръжен съд Галац) моли Съда да предостави тълкуване в хипотезата, в смисъл че съдът с предимство подложи на преценка спазването от страна на продавача или доставчика на задължението за предоставяне на предварителна информация и установи, че това задължение не изпълнено в съответствие с изискванията на закона и че той не е предоставил на потребителя по ясен и разбираем начин съдържанието на договорните клаузи, така че преди да сключи договора последният да разполага с достатъчно информация, която му дава възможност да вземе разумно и съзнателно решение. В този случай се поставя въпросът дали продавачът или доставчикът, чието поведение в рамките на договора не е било добросъвестно, може да се позовава на разпоредбите на член 1, параграф 2 от Директива 93/13/ЕИО, така че съдът да не подлага на преценка дали договорната клауза относно валутния риск, която възпроизвежда законодателна разпоредба от вътрешното право, има неравноправен характер.